

Колодій П., Дума Ю., Кок З. Особливості розвитку сільського зеленого туризму в туристичній інфраструктурі регіону

Соціальний стан у теперішніх сільських поселеннях вимагає об'єктивного і всебічного аудиту процесів і явищ суспільного розвитку села в умовах функціонування різних форм власності на землю та за наявного природного потенціалу туристично привабливих територій. За наявних рекреаційних ресурсів рекомендовано розвиток сільського зеленого туризму як джерела додаткового прибутку на селі в ринкових умовах.

Ключові слова: сільський зелений туризм, туристична інфраструктура, сільське господарство, рекреаційна діяльність.

Kolodiy P., Duma Yu., Kok Z. Peculiarities of development Rural Tourism in the tourism infrastructure in the region

Social situation in the present settlements requires objective and comprehensive audit of processes and phenomena of social development of rural areas, in condition of the various forms of land ownership and existing natural potential of tourist attractive areas. Therefore, rural green development provides additional ways to profit in the countryside in market conditions.

Key words: rural green tourism, tourist infrastructure, agricultural, recreational activities.

Колодій П., Дума Ю., Кок З. Особенности развития сельского зеленого туризма в туристической инфраструктуре региона

Социальное состояние современных сельских поселений требует объективного и всестороннего аудита процессов и явлений общественного развития села в условиях функционирования разных форм собственности на землю, а также наличия природного потенциала туристически привлекательных территорий. При наличии рекреационных ресурсов целесообразно развитие сельского зеленого туризма как источника дополнительной прибыли на селе в рыночных условиях.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, туристическая инфраструктура, сельское хозяйство, рекреационная деятельность.

УДК 334.72

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

О. Корчинська, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. У багатьох розвинених країнах світу невід'ємною складовою програми комплексного соціально-економічного розвитку села є сприяння сільському зеленому туризму [1, с. 81].

Для активізації підприємництва, розвитку сільського зеленого туризму в Україні та перетворення його на вагомий економічний чинник підвищення доходів сільських домогосподарств необхідна тісна співпраця сільського населення, громадських організацій, органів державної влади й місцевого самоврядування. Із цією метою в державі необхідно створити сприятливе, прозоре та зрозуміле для сільського населення нормативно-правове поле, а також механізми контролю за виконанням чинних законів, які регулюють підприємницьку діяльність на селі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму та особливості його становлення в системі аграрної економіки є в полі зору багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Варто відзначити напрацювання вітчизняних науковців, які досліджують особливості розвитку туристичної галузі в Україні, зокрема таких, як Н. Гоцуєнко, І. Гальцова, І. Філіпенко, В. Биркович, М. Долішній, М. Рутинський, Л. Забуранна, Т. Ткаченко, Л. Шульгіна, Г. Михайліченко, Ю. Зінько, С. Кравцов, Ю. Грицку-Андрієш, М. Костриця, Т. Осадча, О. Дудзяк, А. Кулік, Х. Рихлицька та ін. Водночас є ще чимало малодосліджених теоретичних, методологічних і методичних проблем, які потребують поглибленого вивчення.

Постановка завдання. Ми поставили завдання вивчити вплив інституційних чинників на розвиток підприємництва у сфері сільського зеленого туризму і визначити його місце в структурі національної економіки.

Виклад основного матеріалу. Сільський зелений туризм є важливим чинником стабільного та динамічного збільшення надходжень до бюджету, активізації розвитку інших галузей та сфер економічної діяльності (зв'язок, транспорт, торгівля, народні ремесла, сільське господарство тощо) [2, с. 76].

З позицій теорії сільського розвитку важливим є належний рівень інституційного забезпечення для організації туристичної діяльності в усіх її проявах, зокрема у сфері сільського зеленого туризму.

Розвиток сільського зеленого туризму відбувається внаслідок активізації підприємництва у двох напрямках: на основі розширення виробничої функції особистих селянських господарств і на основі створення агроосель (в їх різних організаційно-правових формах).

Активізація підприємницької ініціативи як чинник розвитку сільського зеленого туризму на перспективу за кожним із напрямів вимагає застосування різних механізмів, методів та інструментів, що впливають зі стану інституціонального забезпечення цього процесу. Без інституціональної підтримки успішність підприємництва у сфері сільського зеленого туризму забезпечити неможливо.

Інституційне середовище функціонування сільського зеленого туризму в Україні перебуває на стадії формування, тому потребує уточнень і пропозицій задля запровадження ефективних важелів впливу. Питання розвитку туризму, у тому числі сільського зеленого, належать до компетенції Державного агентства України з туризму та курортів, яке є центральним органом виконавчої влади і діяльність якого спрямовує й координує Кабінет Міністрів України через міністра інфраструктури. Органами управління в галузі туризму є також обласні та районні державні адміністрації, виконавчі органи місцевих рад. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про

місцеві державні адміністрації», ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» районні, обласні держадміністрації забезпечують розвиток туризму на відповідних територіях [3; 4].

На думку В. Квартальникова, державна туристична політика є складовою частиною загальної політики держави і є діяльністю держави з розвитку туристичної індустрії та суб'єктів туристичного ринку, вдосконалення форм туристичного обслуговування громадян і зміцнення на їх основі свого економічного, політичного й соціального потенціалу [5, с. 68].

Державне регулювання сфери сільського туризму реалізується за допомогою економічного, правового та адміністративного впливу через: законодавчі та нормативні акти; державні та міждержавні стандарти; ліцензування окремих видів діяльності; державні норми та нормативи, орієнтовані на світовий ринок; державні програми та плани; фінансово-податкове, грошово-кредитне, тарифне регулювання; інвестиційну, антимонопольну, соціальну, екологічну політику [6, с. 63].

Державне регулювання сільського зеленого туризму – це цілеспрямований вплив з боку держави та її органів, яким державою делеговані відповідні повноваження щодо формування і підтримки туристсько-рекреаційного середовища, регулювання обсягів і напрямів туристичних потоків, створення туристичної інфраструктури, охорони рекреаційних ресурсів і заповідних територій, організації відпочинку та вільного часу населення країни, підготовки кадрів для рекреаційно-туристичних комплексів. Тобто це складний процес, що охоплює процедуру розробки державної політики регулювання розвитку сільського туризму, обґрунтування її мети, основних завдань, напрямів, вибору інструментів і методів її здійснення [7, с. 93]. Зазначимо, що під час дослідження інституційного середовища сільського зеленого туризму ми зіштовхнулися з парадоксальною ситуацією: з початку 2015 р. не існує жодного документа, в якому було б прописано коротко- та довгострокові перспективи розвитку туристичної галузі України загалом, а отже, і сільського зеленого туризму.

На сьогодні невизначеною залишається сутність поняття «сільський зелений туризм», що породжує різне його тлумачення, оскільки досі ще не прийнято закону, який би регулював його. Не визначено також статус суб'єктів цього виду підприємницької діяльності, система оподаткування діяльності з надання послуг сільського туризму є нечіткою, а стандартизація таких послуг базується на загальних вимогах. Такий стан нормативно-правової бази об'єктивно стримує його розвиток, тому Верховній Раді України на найвищому законодавчому рівні необхідно прийняти спеціальний нормативний акт, що регулював би сферу сільського зеленого туризму.

Вважаємо, щоза участю Спільки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, дорадчої служби та експертів у цій сфері має бути розроблений на підґрунті доопрацювання згаданих законопроектів та представлений на прийняття Верховною Радою України Закон України «Про сільський зелений туризм», який повинен:

- регулювати розвиток сільського зеленого туризму загалом і всіх його різновидів;

- у визначенні термінів і понять на підставі характерних відмінностей розмежувати різновиди (складові частини) сільського зеленого туризму;
- відмежувати діяльність у сфері сільського зеленого туризму від товарного агропромислового виробництва на селі;
- визначити суб'єкти туристичної діяльності у сфері сільського туризму, їх права та обов'язки, організаційні засади їхньої діяльності, умови безпеки, систему професійної підготовки кадрів та контролю за дотриманням прав споживачів туристичних послуг.

Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року була затверджена Кабміном 03.02.2010 р., а вже 02.09.2010 р. це розпорядження втратило чинність. На основі цього можна дійти висновку, що сільський зелений туризм в Україні перебуває на стадії дослідження та наукового обґрунтування [10].

Кабінет Міністрів України 01.08.2013 р. видав розпорядження «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року» [8]. Практичного застосування воно так і не отримало, оскільки 05.03.2014 р. постановою Кабінету Міністрів України було скасовано це рішення [9]. Що ж до програм розвитку сільських територій, які є осередком розташування агроосель, то й тут немає жодної, яка б гарантувала будь-які покращання та перспективи для сільських жителів.

Попри це однією зі стратегічних цілей, пріоритетних напрямів та завдань державної регіональної політики є стимулювання зайнятості населення в сільській місцевості поза сферою сільськогосподарського виробництва, включаючи розвиток аграрного бізнесу, сільського зеленого туризму, народних ремесел і промислів, підприємств сфери послуг, збору та переробки дикорослих ягід і грибів, лікарської сировини тощо [11]. Тобто можна стверджувати, що сільський зелений туризм на загальнодержавному рівні визнається перспективним видом підприємницької діяльності та ефективним механізмом подолання безробіття й бідності на селі, а інституційне забезпечення його розвитку є в полі зору органів державної влади.

Інституційне середовище може стати досконалішим, а отже, й ефективнішим за своїм впливом, якщо його доповнюють і конкретизують дії та рішення органів місцевої влади і самоврядування. Це твердження є актуальним для сфери сільського зеленого туризму, напрями розвитку якого завжди є локалізованими та визначаються саме мірою участі в цьому процесі з боку місцевої влади та самих сільських громад.

Бібліографічний список

1. Ярковий А. О. Шляхи та перспективи розвитку сільського туризму в Україні / А. О. Ярковий, В. Г. Вдович // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 163, ч. 1. – С. 81–85.
2. Продіус О. І. Проблеми соціально-економічного розвитку сільських поселень та шляхи їх вирішення / О. І. Продіус // Економічний вісник Донбасу. – 2009. – № 4(18). – С. 76–79.
3. Державна служба статистики України : офіц. сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

5. Квартальнов В. А. Туризм: теория и практика : избр. тр. : в 5 т. / В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 1998. – Т. 3. – 384 с.

6. Теличкань І. І. Адміністративно-правове регулювання сільського зеленого туризму / І. І. Теличкань // Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. – 2009. – Вип. 71, ч. 2. – С. 61–70.

7. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління / В. Я. Малиновський. – К., 2005. – 240 с.

8. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.08.2013 р. № 638-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-%D1%80>.

9. Деякі питання оптимізації державних цільових програм і національних проектів, економії бюджетних коштів та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 05.03.2014 р. № 71. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jurconsult.net.ua/zakony-stran-sng/45516.html>.

10. Про схвалення Концепції Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.02.2010 р. № 121-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/121-2010-%D1%80>.

11. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 6.08.2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

Корчинська О. Формування інституційних чинників розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму

Досліджено особливості формування інституційного середовища, в якому функціонують агрооселі. Визначено першочергові заходи, які необхідно вжити для вдосконалення інституційних умов провадження підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Наведено характеристику чинників інституційного поля розвитку діяльності агроосель. Виявлено перспективні напрями розвитку підприємництва у сфері сільського зеленого туризму. Охарактеризовано роль держави й органів місцевого самоврядування, які повинні забезпечити належні умови активізації підприємництва.

Ключові слова: сільський зелений туризм, підприємництво, агрооселя, коридор розвитку, інституційні чинники.

Korchynska O. Formation of institutional factors entrepreneurship development in the sphere of rural green tourism

The features of institutional environment, in which operate peasant-hosts. Determined priority measures should be introduced to improve the institutional conditions for entrepreneurship in the field of rural green tourism. The article presents a description of the factors of institutional development of peasant-hosts. Revealed promising areas of business development in the field of rural green tourism. Characterized the role of state and local governments to improve conditions of activation entrepreneurship.

Key words: rural green tourism, entrepreneurship, peasant-host, corridor of development, institutional factors.

Корчинска А. Формирование институциональных факторов развития предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма

Исследованы особенности формирования институциональной среды, в которой функционируют агроусадьбы. Определены первоочередные меры, которые необходимо ввести для совершенствования институциональных условий реализации предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма. Приведена характеристика факторов институционального характера развития деятельности агроусадьб. Выявлены перспективные направления развития предпринимательства в сфере сельского зеленого туризма. Дана характеристика роли государства и органов местного самоуправления, которые должны обеспечить надлежащие условия активизации предпринимательства.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, предпринимательство, агроусадьба, коридор развития, институциональные факторы.

УДК 338.48:379.845:332.122

**ДІЯЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК АГРОТУРИЗМУ
У ЛЬВІВСЬКІЙ ТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ**

І. Дидів, здобувач*

Львівський національний аграрний університет

*Робота виконана під керівництвом д. е. н., професора В. Липчука

Постановка проблеми. Розвиток сільських територій лежить у площині позааграрних напрямів підприємницької діяльності, серед яких важлива роль відводиться агротуризму. Левова частка агротуристичних господарств садіб в Україні сконцентрована в Західному регіоні, зокрема у двох його областях – Львівській та Івано-Франківській [6].

Аналіз останніх досліджень публікацій. Низький рівень ефективності ведення сільського господарства не дає змоги запропонувати у повному обсязі достатньо робочих місць для сільського населення, яке опинилося в складних соціально-економічних реаліях. Постало питання пошуку додаткових і стабільних видів доходу [4]. За таких умов, використовуючи весь свій потенціал, селяни швидко переорієнтувалися на новий вид підприємництва, а саме агротуризм, який допоміг забезпечити певну економічну стабільність села. Важливими передумовами для агротуристичної діяльності стали наявні трудові та земельні ресурси, вільний сільський житловий фонд, чисте сільське середовище, природні ресурси, багата історично-культурна спадщина [7]. Ведення агротуристичної діяльності пов'язане зі зростанням кількості агроосель та садіб, що приймають більший потік туристів, які вкладають кошти у розбудову сільської інфраструктури, поліпшуючи добробут